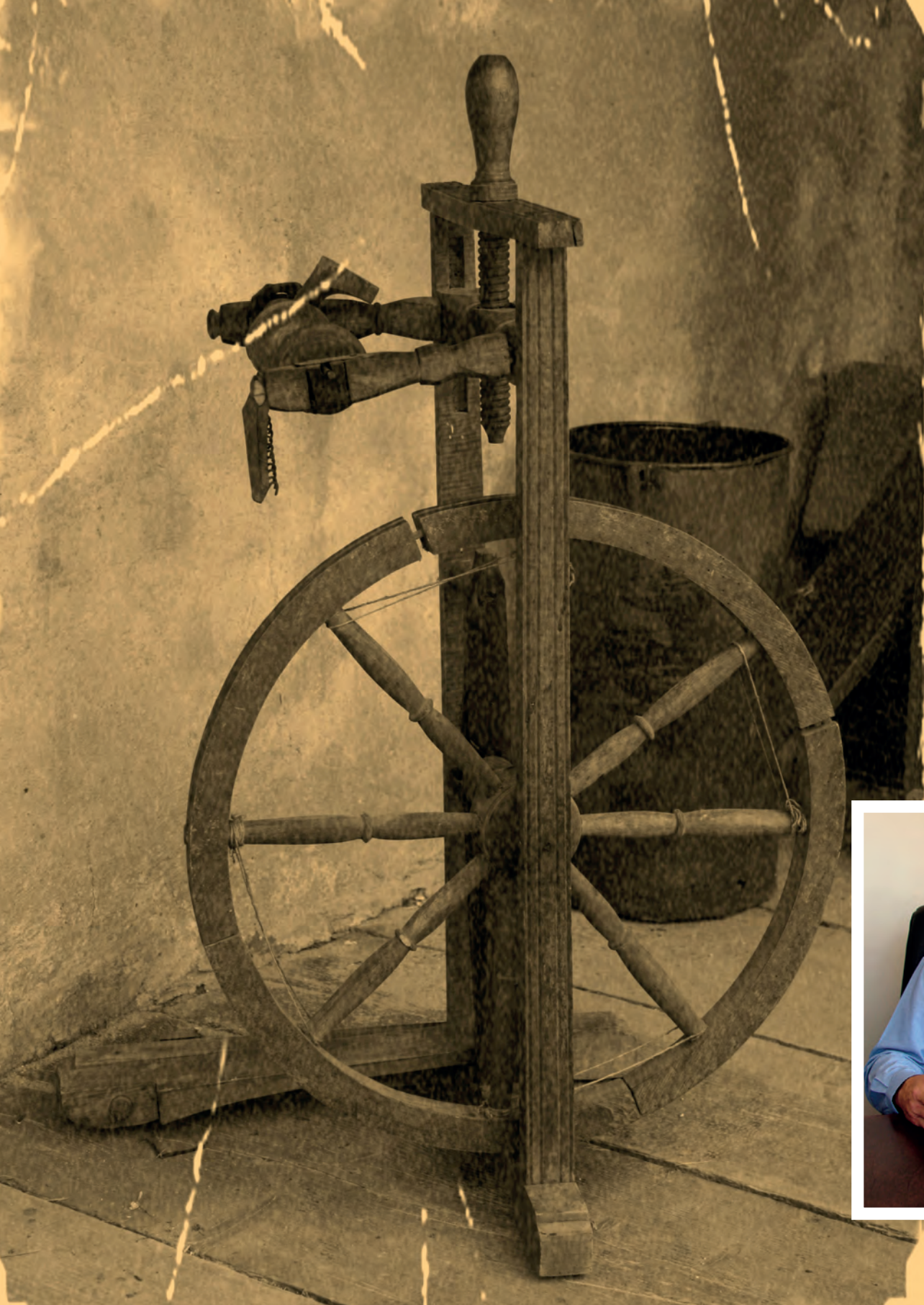

Plaaike
nuus

Wol: Ons tydlose erfenis

Die wolskaapbedryf is een van die oudste landboubedrywe in die wêreld. Net so is die Nasionale Wolkwekersvereniging (NWKV) een van die oudste bedryfsorganisasies in die land. Hier gee Leon de Beer, hoofbestuurder van die NWKV, 'n kort oorsig oor die geskiedenis van die plaaslike wolbedryf en die totstandkoming van die NWKV.

Leon de Beer

Navoring en opgrawings toon dat die mens in die jaar 4 000 vC reeds wol in Babilon (Babylonia) geweef het. Die naam beteken toevallig ook “land van wol”. Skaapboerdery is, volgens die geskiedenis, die mens se oudste georganiseerde bedryf en herders was die eerste beroep wat binne georganiseerde strukture gevestig is.

Die mens het ook gou besef dat 'n skaap nie doodgemaak

hoef te word om die wol te oes nie. Die skaap het ook gehelp dat die mens minder afhanklik van jag geword het om kos te bekom namate die diere vir boerderydoeleindes aangewend is.

Die mens het ook gou besef dat hy kan baat by die gedragspatroon van skape om in kuddes agter 'n ram aan te beweeg. Gevolglik het hy ramme geleer om tussen troppe wilde skape in te gaan en soos die Judasbokke

www.MyPE.co.za

SHIPPING WOOL AND SKINS

van vandag skape te “gaan haal” en na die mens te lei. So is skape oor tyd mak gemaak om in die mens se behoeftes te voorsien.

Skape is ook die eerste diere wat in die Bybel by naam van ander diere onderskei word. In die Bybel word daar minstens 179 keer na skape verwys, wat as bewys dien van die waarde wat skape vir eeue reeds vir die mens het! Jakob, Moses en Dawid was almal getroue herders.

Verskeie Afrikagode word ook in die vorm van skape gesimboliseer en skape word as ’n simbool van onskuld gebruik.

Die eerste wolskape het in 1789 in Suid-Afrika geland toe die VOC twee ramme en vier ooie uit Nederland hierheen gestuur het. Die Meri-

nobedryf is destyds streng deur die Spaanse regering en koning Karel IV van Spanje beheer. Die koning was ook die enigste een wat Merino’s landuit kon stuur en het ’n paar skape as geskenk aan koning Willem V van Nederland, die Prins van Oranje-Nassau, gegee. Die koue, nat Nederlandse klimaat was egter nie juis geskik vir skape nie en Nederland het besluit om die Merino’s as eksperiment na Suid-Afrika te stuur.

Die bevelvoerder van die Kaapse garnisoen in daardie tyd, kol Robert Jacob Gordon, het die Merino’s na die regeringsplaas (Groenkloof) geneem, sowat 35 myl van Kaapstad – ’n gebied wat vandag as Mamre bekend staan. Die einste

kol Gordon was ook bekend as ontdekker van die Oranjerivier, wat dit na die Huis van Oranje vernoem het.

In 1791 is Gordon versoek om die Merino's na Nederland terug te stuur aangesien Spanje nie hiervoor toestemming gegee het nie. Net ses Merino's is teruggestuur (die aanvanklike getal wat na Suid-Afrika uitgevoer is) en die nageslag is behou.

Hierdie was die beskeie begin van ons wolbedryf. Suid-Afrika was ook die eerste land buite Europa waarheen Merino's uitgevoer was. Die Setlaars (1820) en Voortrekkers (sedert 1834) het mettertyd wolskape na groot dele van die binneland (Oos-Kaap, Vrystaat, Transvaal en Natal) versprei. Die Anglo-Boereoorlog van 1899–1902 het baie probleme vir die bedryf veroorsaak toe skaapgetalle drasties afgeneem het. Ná die oorlog is groot pogings aangewend om skaapgetalle weer op te bou.

Ontstaan van die NWKV

Die eerste georganiseerde struktuur vir wolprodusente dateer terug na 1831 toe 'n vereniging

vir wolprodusente in die Kaap gestig is om die teling en produksie van Merino's te bevorder. In 1906 is 'n Nasionale Vereniging vir Wol- en Bokhaarkwekers in Port Elizabeth gestig en in 1907 die Dewetsdorp Wool Producers' Association vir die destydse Oranjerivierkolonie.

So is verskeie verenigings oor tyd gestig. In 1918 het die Transvaalse Skaap-en-bokprodusentevereniging tot stand gekom.

Op 24 Mei 1924 het verskeie rolspelers in die stadsaal van Middelburg, Kaap, byeengekom om eenvormige standaarde vir die klassering van wol te ontwikkel, wat later deur die wolkongres goedgekeur is. Ander sake het ingesluit die verhandeling van wol per openbare veiling, verpligte dip en wolkompetisies tussen distrikte. Beskrywingspunte rakende wetgewing is ook vir oorweging aan die regering voorgelê.

Teen 1926 was daar reeds verskeie onafhanklike wolwekersverenigings in die land. Dit het daartoe gelei dat die eerste kongres op 26 Mei 1926 in Middelburg, Kaap, gereël is om 'n grondwet op te stel vir die stigting van 'n Nasionale Wolwekersvereniging. Volgens rekords is ene mnr CE (Claude) Orpen as die eerste voorsitter verkies, TE Murray as ondervoorsitter en Gerhard Rood as sekretaris.

'n Volwaardige verteenwoordigende kongres vir wolprodusente is vir die eerste keer op 18 September 1929 in Bloemfontein gehou. Dié datum word erken as die amptelike datum waarop die NWKV van Suid-Afrika formeel gestig is.

Twee belangrike aksies op dié kongres was om die destydse Minister van Landbou te versoek om 'n heffing in te stel op elke baal wol wat uitgevoer word en om 'n wolraad te stig wat die minister kon adviseer oor die aanwending van die heffings.

Die eerste heffing van 1/- per baal is op 1 Februarie 1930 gehef en 'n adviserende wolraad is in dieselfde jaar op die been gebring. Hierdie raad se eerste opdrag was om die wolprodusente-organisasie doeltreffender te maak. Dit het daartoe gelei dat die NWKV amptelik op 6 Januarie 1931 onder 'n nuwe grondwet herorganiseer is met die volgende doelstellings:

- Om as amptelike spreekbuis van alle wol-

produsente in Suid Afrika en die destydse Suidwes-Afrika te dien.

- Om die wolbedryf in samewerking met die Wolraad te beskerm, te bevorder en te ontwikkel.

Die Springbokkop is as die amptelike handelsmerk van die NWKV goedgekeur.

'n Interessante feit is dat die organisasie in 1931 nog die Nasionale Wolgroeiersvereniging (NWGA) genoem is, maar volgens notules teen 1932 as die NWKV (Wolkwekers) bekend gestaan het.

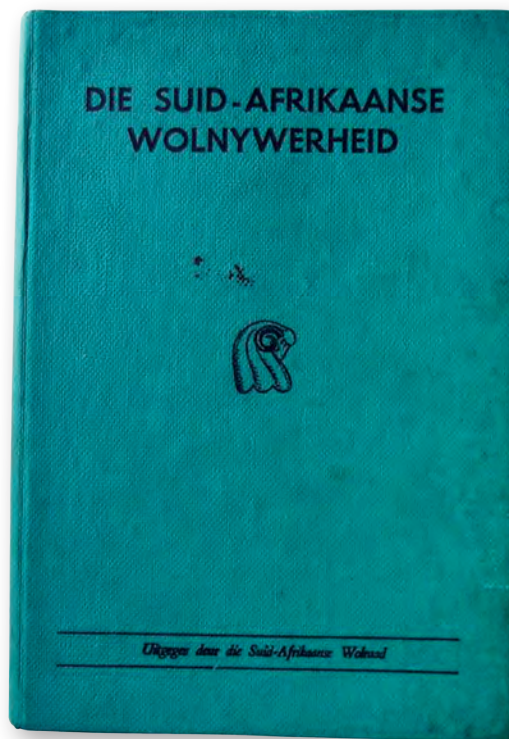
Die eerste uitgawe van 'n kwartaallikse publikasie, *The Organised Wool Farmer*, is op 25 November 1932 in albei amptelike landstale uitgegee. Die Wolraad het in dieselfde jaar die eerste wolpromosieveldtog *Wear more Wool* bekend gestel. Hierdie veldtog is in 1937 internasionaal uitgebrei toe die eerste Suid-Afrikaanse afvaardiging na die wolkongres in Melbourne, Australië gestuur is.

Die Internasionale Wolsekretariaat (IWS) is in Januarie 1937 in die lewe geroep met die doel om die vraag na wol in die wêreld in stand te hou en uit te brei. Australië, Nieu-Seeland en Suid-Afrika was die stigterslede. Later het Uruguay ook bygekom.

In 1946 is wolwetgewing goedgekeur en is die adviserende wolraad vervang met 'n statutêre wolraad. Die Suid-Afrikaanse Wolraad is amptelik op 16 September 1946 gekonstitueer en GH Moolman (NWKV-president) is as die eerste voorsitter aangewys.

Die raad, bestaande uit die voorsitter en agt raadslede, het 'n verdere twee lede gekoöpteer om in die raad te dien. Een van die gekoöpteerde lede was dr PJ du Toit, direkteur van Veterinêre Dienste, wat as tegniese adviseur in die raad gedien het. Hy is later die eerste niewolfprodusent wat 'n Goue Ramtoekenning ontvang het. 'n Goue Ram is die hoogste toekenning van die NWKV en word vandag steeds toegeken.

Die eerste uitgawe van die *Wolboer/Wool Farmer* het in Augustus 1947 as amptelike spreekbuis van die Wolraad verskyn. Die Wolraad het in 1952 goedgekeur dat die wolheffing aangepas

word sodat boere pleks van per baal, eerder 'n heffing volgens die gewig (lb) van alle wol wat die boer instuur, betaal. Die NWKV aanvaar ook die beginsel dat alle produsente wat die heffing betaal voorts ook lid van die NWKV is. Vir die eerste keer sedert die eerste publikasie het alle wolprodusente die *Wolboer/Wool Farmer* ontvang.

Die Wolkommissie is later gestig met die doel om die vloerprysstelsel te bestuur en die mark te stabiliseer. In 1972 het die NWKV die regering versoek om die Raad en Kommissie in 'n enkele struktuur saam te voeg en so is die nuwe Wolraad gevestig om na alle aspekte van die bedryf om te sien.

In 1975 het BKB ontstaan toe vier makelaars kragte saamgesnoer het. In die meer onlangse verlede het nog makelaars ontstaan, soos CMW, Lanata, Van Lill, Segard Masurel en Saunders, Bruce en Lappersonne (SBL).

Die NWKV het sedert sy stigting deurlopend 'n belangrike rol gespeel as spreekbuis van die produsent, maar ook wat betref wolklassering, verpakking en die bemaking van wol.

* Lees in die volgende Wolboer meer oor die geskiedenis van die bedryf en die NWKV.

Literatuurverwysings

Anoniem, 1990. *Die storie van wol*. Die Suid-Afrikaanse Wolraad. Topmedia, Pretoria.

Anonymous. *Minutes of the NWGA National Congresses and Executive since 1931 to 2013*. Unpublished.

Hanekom, AJ, ongedateerd. *The South African Wool Industry*. Department of Publications, South African Wool Board.

Havenga, WJJ, undated. *To speak with one voice*. Die eerste 60 jaar. Unpublished.

Hanekom, AJ, Van Huyssteen, JF en Jacobson, E (Mrs), 1970. *An illustrated world history of the sheep and wool industry*. South African Wool Board, South Africa.

MacKee, WM, 1913. *South African sheep and wool*. Department of Agriculture, Cape Province, Union of South Africa.

The old Wool Exchange Building was the centre of wool trade in the Eastern Cape from 1930, when it was built, until 1981, when wool trading was moved down the coast to Port Elizabeth. In 1982, it was purchased by Rhodes University to serve as a satellite campus. It currently serves as the East London campus of Fort Hare University.

Cape Wools 9th World Merino Conference

Stellenbosch 29 April to 1 May 2014

supported and sponsored by

www.merino2014.com